

РОБОТА НАД АНСАМБЛЕМ В НАВЧАЛЬНОМУ ХОРОВОМУ КОЛЕКТИВІ

Кифенко Анна Миколаївна, викладачка
циклової комісії музики та хореографії Фахового коледжу “Універсум”
Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидатка педагогічних наук

Міщенко Зінаїда Іванівна, викладачка
циклової комісії музики та хореографії Фахового коледжу “Універсум”
Київського університету імені Бориса Грінченка

Вступ. Засвоєння програмного матеріалу дисципліни «Хоровий клас та практикум роботи з хором» забезпечує оволодіння загальними та фаховими компетенціями. Опанування даної дисципліни дозволить майбутнім фахівцям вільно орієнтуватися в багатоголосній вокальній музиці, знаходити переконливі виконавські концепції в процесі репетиційної роботи з хором.

Мета дослідження. Метою дослідження є розкриття значення роботи над ансамблем в навчальному хоровому колективі. Дисципліна «Хоровий клас та практикум роботи з хором» сприяє музичному розвитку студентів, формує їхню здатність проникати у зміст музичних творів. Опрацьовуючи з хором програму Державної атестації, студенти набувають певного досвіду та удосконалюють власні професійні вміння та навички.

Одним із основних елементів хорової звучності є ансамбль. Хоровий ансамбль допомагає одночасному виробленню строю, дикції та нюансування. Повна злитість виконання усіх елементів звучання досягається, передусім, злитістю звучання кожної окремої партії. На думку В. Краснощокова, хоровий спів – це ансамбль унісонів. Вагоме місце в роботі навчального хорового колективу відводиться вихованню у хористів почуття ансамблю, тобто вміння чути й слухати один одного, вміння підлаштовувати і урівноважувати свій голос в звучанні хорової партії.

Розглянемо основні прийоми роботи над ритмічним та динамічним ансамблем у роботі з навчальним хоровим колективом. У роботі над ритмічним

ансамблем необхідно виховати у співаків начального хорового колективу відчуття так званої пульсації – чергування сильних і слабких метричних долей. Прості розміри для виконання легші, ніж складні. Найбільші труднощі викликають змішані, змінні та несиметричні розміри, які все частіше застосовуються у сучасному хоровому письмі. Завдання керівника – готувати співаків до оволодіння цими метричними структурами.

Робота над ритмічним ансамблем також тісно пов'язана із вихованням у співаків хору навички одночасного початку співу (вступу) і закінчення (зняття звуку). З метою збереження ритмічного ансамблю корисно застосовувати спосіб дроблення долей, прийнятих за одиницю метру. До прикладу, в деяких творах повільного темпу легко втратити відчуття ритмічної пульсації, в той же час збільшувати темп не можна, оскільки зміниться характер музики, у такому випадку корисно застосувати прийом дроблення долей на дрібніші (чверті – на восьмі, восьмі – на шістнадцяті). Це допоможе відчувати внутрішній пульс, рух музики, здолати статичність, розпливчатість у виконанні.

Досягнути моделі так званого «еталонного звучання» можна лише за допомогою музично-слухових уявлень і добре розвиненого вокального слуху, тому навчити хористів чути хорове звучання, розбиратися в ньому, визначати не тільки правильне, але й неправильне його формування, встановлювати причину і знати, як її усунути, – ось завдання, які стоять перед керівником хорового класу, що готує фахівців, майбутніх учителів музичного мистецтва. Досягнути цього можна тільки за допомогою внутрішнього вокального слуху. За В. Морозовим, вокальний слух оцінюється як здатність не лише чути голос, але ясно уявляти собі та відчувати роботу голосового апарату співака. У хорі ця здатність розвивається у співставленні окремих голосів або партій хору й аналізі цілісного хорового звучання.

Розвиток вокального слуху відбувається у процесі накопичення індивідуального досвіду, що отримується співаком свідомо. На початку навчання студенти визначають тільки загальні властивості вокального звуку:

У роботі над творами з пунктирним ритмом важливо стежити за тим, щоб перший звук (нота з точкою) звучав з тенденцією до збільшення тривалості, а другий звук (короткий) виконувався легко, нестримно, з тенденцією до скорочення тривалості; при цьому склади, що потрапляють на короткі звуки, слід вимовляти легко, вільно й швидко.

Нерідко у творах зустрічаються синкопи. Багато співаків навчального хорового колективу, за нашими спостереженнями, схильні недбало виконувати ритм, що синкопується, не витримуючи тривалості нот, або й занадто захоплюватися гостротою ритмічного малюнку. У роботі над синкопами слід використовувати прийом дроблення на дрібніші метричні одиниці, щоб точно прорахувати тривалість, не прискорювати тимчасовий початок синкопи, а ніби трішки «відтягти» його, виявити характерність виконання цієї синкопи відповідно до тексту.

Працюючи над динамічним ансамблем, керівник повинен знати, що у кожному юнацькому колективі є свій діапазон, межа сили звуку, де голоси звучать вільно і природньо. Динаміка «*forte*» не повинна досягатися форсуванням звуку. Будь-який надмірний натиск суперечить природі співацьких голосів. Динамічна рівновага встановлюється у «нерухомих» нюансах; коли ж звук вирівняний за певною заданою динамікою, можна переходити до роботи над ансамблем у виконанні «рухливих» нюансів.

Матеріали і методи дослідження. Теоретичну основу дослідження становлять: методичні засади диригентсько-хорового мистецтва (Ван Цюн, В. Варакути, Л. Венгрус, Дж. Веструпа, Л. Гінзбурга, С. Горбенко, С. Світайло, Л. Сверлюк, Т. Смірнова, З. Софроній, І. Коваленко, П. Ніколаєнко, М.Фаньцзюань, І.Цовьянова, І.Цюряк та ін); сучасні педагогічні концепції музично-педагогічної освіти (А. Козир, О.Олексюк, Г. Падалка, Л. Паньків, О. Ростовський, О. Щолокова та ін); теорії індивідуально-творчого розвитку особистості та особистісного спрямування фахової освіти (С. Горбенко, Н. Гузій, А. Козир, Г. Панченко, Чень Сяньнянь, Чень Цзюань, Юань Хуейцинь).

Методи дослідження: аналіз філософської, психологічної, педагогічної, методичної літератури з проблеми дослідження; аналіз та узагальнення педагогічного досвіду в системі фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Результати дослідження. Впровадження отриманих результатів дослідження здійснено в освітній процес Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка.

Висновки. Отже, робота над ансамблем в навчальному хоровому колективі є запорукою злагодженого звучання хору, рівноваги в звучності всіх хорових партій, вокальної узгодженості звуку, вироблення строю, дикції та нюансування.